

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС

Розбудова України як соціальної держави, вимагає створення належних умов для реалізації працівниками з особливими потребами, у тому числі осіб з інвалідністю, їх законних прав та інтересів, передусім, тих, які закріплені в Конституції України [1]. Особливо цінним та важливим у цьому контексті видається врахування положень міжнародно-правових актів[2], серед яких важлива роль належать тим, які були ухвалені між державами членами ЄС.

Метою даних тез є розгляд соціально-правового захисту працівників з особливими потребами за законодавством ЄС як аспект оптимізації правового регулювання їх статусу за національним законодавством.

Загальні положення щодо соціально-правового захисту та рівних можливостей людей з особливими потребами у працевлаштуванні та роботі визначено Директивою 2000/78/ЄС від 27 листопада 2000 року [2]. Причому статтею 1 згаданої Директиви задекларовано принцип «однакового ставлення» до таких людей, що полягає у запобіганні прямої та непрямой дискримінації у питаннях праці та працевлаштування незалежно від віросповідання, віку, статевої орієнтації та фізичних особливостей людини. Директива (ст. 5) зобов'язує роботодавців вживати необхідних заходів для забезпечення людям з особливими потребами доступу до працевлаштування та навчання, за умови, що не буде обтяжливим для роботодавця, в тому числі завдяки відшкодуванню таких витрат конкретною державою ЄС в рамках політики соціального захисту. Директива (ст. 16) також закликає членів ЄС скасувати усі нормативно-правові акти та внести поправки до колективних

договорів щодо норм, які порушують принцип однакового ставлення до осіб з особливими потребами.

Подальшому зміцненню політики захисту інтересів працівників з особливими потребами сприяло підписання Європейською Спільнотою міжнародної угоди ООН 30 березня 2007 року, а саме Конвенції про права інвалідів[2]. Згідно зі ст. 1 мета Конвенції полягає у заохоченні, захисті та забезпеченні повноцінного та рівного здійснення всіма інвалідами усіх прав і основних свобод людини, а також заохоченні поваги до їхньої гідності. В основу згаданої Конвенції покладено такі принципи (ст. 3), як принцип поваги їхньої гідності, самостійності, свободи і незалежності; недискримінації; повної та ефективної участі у суспільстві; поваги до особливих властивостей інвалідів як компонента людської багатоманітності та частини людства; рівності можливостей; доступності; рівності чоловіків і жінок; поваги до здібностей дітей-інвалідів та поваги до їхнього права зберігати свою індивідуальність.

На виконання поставлених цілей держави-учасниці зобов'язуються: а) забезпечувати і підтримувати повну реалізацію прав людини і основних свобод усіма людьми без дискримінації за ознакою інвалідності; б) використовуючи власні ресурси та міжнародну співпрацю, вживати заходів щодо поступового досягнення повної реалізації економічних прав інвалідів; консультуватися з інвалідами та їх організаціями щодо законодавчих ініціатив у сфері соціального забезпечення. В зв'язку з цим, статтею 5 Конвенції передбачено, що держави-учасниці забороняють будь-яку дискримінацію і гарантують інвалідам рівний і ефективний правовий захист. Окрема увага у Конвенції про права інвалідів приділяється правам жінок-інвалідів (ст. 6), дітей-інвалідів (ст.7). Конвенцією також передбачено низку освітніх та виховних заходів, спрямованих на зміцнення поваги до прав і гідності інвалідів; долаання шкідливих стереотипів та упередженого ставлення до інвалідів; пропаганді потенціалу і внеску інвалідів. Держави, які підписали цю Конвенцію, беруть на себе зобов'язання по забезпеченню

доступності для інвалідів об'єктів навколишнього світу та послуг на рівні з іншими людьми, завдяки усуненню фізичних перешкод, розробку і впровадження стандартів, які враховують особливі потреби інвалідів. Конвенція також гарантує забезпечення рівності перед законом (ст. 12), доступ до правосуддя (ст. 13), свободу і особисту недоторканність (ст. 14), захист гідності (ст.ст. 15-16), особисту цілісність (ст. 17), свободу пересування та громадянства (ст. 18) та інші права і свободи.

Окрему увагу потрібно звернути на передбачені Конвенцією заходи щодо абілітації та реабілітації інвалідів (ст. 26), а також праці та зайнятості (ст. 27). Держави-учасниці визнають право інвалідів на працю нарівні з іншими, що полягає у можливості заробляти собі на життя працею, яку інвалід вільно обрав. Не лишилися поза увагою і політичні (ст. 29) та культурні (ст. 30) права інвалідів. Для координації міжнародної співпраці по забезпеченню прав інвалідів Конвенцією передбачено створення Комітету з прав інвалідів (ст. 34), до складу якого обиралися представники держав-учасниць.

Разом з тим потрібно відмітити, що законодавство ЄС передбачає зобов'язання роботодавця щодо працевлаштування інвалідів лише за умови їх відповідності, професійності та компетентності відносно тої чи іншої вакансії. Потребує також більш детальної розробки питання тимчасової інвалідності внаслідок хвороби, що за рішенням Європейського Суду у справі C-13/05 від 16.07.2006 не підпадає під дію Директиви 2000/78/ЄС від 27 листопада 2000 року.

Європейська комісія розробила стратегічний план дій щодо проблем інвалідів. Розрахований на 2003-2010 роки, який має забезпечити поступову інтеграцію проблем інвалідів у політику ЄС і поступове їх практичне вирішення. Так, план дій на 2008-2009 роки спрямований на вирішення проблеми доступу інвалідів до навколишнього світу і можливостей нарівні з іншими людьми, а також на роботу над повним задоволенням фундаментальних прав інвалідів. Зокрема ця робота полягає у сприянні

доступу до ринку праці, товарів і послуг, інфраструктури, а також подальше впровадження Конвенції ООН з прав інвалідів та вдосконалення законодавства ЄС щодо запобігання дискримінації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Конституція України.- Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР.- Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-Ст.141.
2. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення: Навч.посіб.- К.: Знання,2005.-405с.
3. Див. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2000/l_303/l_30320001202en00160022.pdf
4. Див. <http://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/convtexte.htm>